

به یاد استاد ایرج تنظیفی

رابط بین صنعت مسگری و هنر مجسمه سازی درگذشت

ایرج تنظیفی فرزند اصغر، در ۱۷ اردیبهشت ۱۳۱۷ در محله درب نو گرگان، در خانواده‌ای از طبقه کارگر به دنیا آمد. تحصیلات ابتدایی خود را در دبستان شیروخورشید گرگان و دوران دبیرستان را در دبیرستان نمونه ضمیمه دانشسرای گرگان سپری کرد. برای ادامه تحصیل به تهران رفت و ضمن کار در آموزش و پرورش تهران، تحصیلات خود را در رشته هنر با گرایش گرافیک و نقاشی در دانشکده هنرهای زیبای تهران ادامه داده و موفق به اخذ مدرک کارشناسی در این رشته شد. در زمان تحصیل در گرگان، برای کمک به اقتصاد خانواده، به کارهایی چون نمک فروشی، قصابی، نجاری و خراطی روی آورد، که خودش اعتقاد داشت این مشاغل در شکل‌گیری شخصیت هنری او نقش زیادی داشته‌اند. گرایش اصلی او در هنر، نقاشی بود، چنان‌که خودش نیز ابتدا خودش را نقاش می‌دانست و بعد مجسمه‌ساز. نخستین بار در سال ۱۳۵۲ به دلیل معلق شدن از کار آموزش، فرصتی برای خلق آثار تجسمی دست داده و نخستین مجسمه خود را ساخت. وی در دوران نوجوانی و جوانی زمینه‌های ادبی قوی داشت و شعر نیز می‌سرود و اغلب شعرهای او دارای مضامین سیاسی-اجتماعی بودند. لکن پس از وارد شدن به دنیای حرفه‌ای نقاشی و مجسمه‌سازی، برای مدتی شعر را رها کرد، اما مجدداً در دهه‌ی ۱۳۶۰ تحت تأثیر تألمات ناشی از جنگ تحمیلی و ناراحتی از تجاوز عراق به ایران، دوباره به سرودن شعر روی آورد. یکی از نمونه‌های اشعار او اسطوره

اردوان نام دارد که به صورت اُپرا (شعر-موسیقی) سروده شده و خودش آن را متن یک نمایش موزیکال می‌دانست. تنظیفی در خلق تمامی آثار خود چه شعر، چه نقاشی و چه مجسمه‌سازی از هنر اصیل ایرانی و به ویژه اقلیم گرگان تأثیر گرفته است؛ چنان‌که داستان اسطوره اردوان را نیز از یکی از افسانه‌های گرگانی برداشت کرده بود. تنظیفی در سال‌های پایانی عمر خود منظومه اسطوره اردوان را با کمک حسنعلی تاج‌الدینی و علی بایزیدی به صورت یک کتابچه مستقل منتشر کرد.

برخی منابع فضای مجازی به وی لقب «بنیانگذار مجسمه‌سازی با فلز مس در ایران» یا «پدر مجسمه‌سازی با فلز مس در ایران» داده‌اند. صرف‌نظر از این‌که این عنوان و لقب به درستی به وی داده شده یا خیر، در این‌که وی در حوزه نقاشی و مجسمه‌سازی با الهام از هنر اصیل و ناب ایرانی، آثاری بدیع خلق کرده و در کار خود صاحب سبک بود، شکی نیست.

ایرج تنظیفی که از مروجین نقاشی‌های پرنرئالیستی در دهه ۱۳۶۰ ایران است، از دهه ۱۳۷۰ خورشیدی با الهام از جنگ تحمیلی ایران و عراق و تأثیرات روانی آن، مجموعه‌ای از آثار نقاشی با رنگ برجسته روی تخته خلق کرد، که این مجموعه «انسان جنگ، استخوان سنگ» نام دارد.

ایرج تنظیفی هنرمند چندوجهی معاصر ایران و افتخار گرگان‌زمین، که خود را فرزند گرگان و تحت تأثیر فضای اقلیمی، فرهنگی و اجتماعی گرگان می‌دانست، در روز ۲۰ بهمن ۱۴۰۲ بر اثر بیماری قلبی در تهران درگذشت. پیکر این هنرمند در روز ۲۳ بهمن‌ماه از مقابل خانه هنرمندان تهران تشییع شد. در این مراسم استاد پرویز رضایی پیشکسوت فلسفه، نقاشی و ترجمه، که از دوستان قدیم تنظیفی بود، به ایراد سخنانی در مورد یار دیرینه خود پرداخت و چند تن دیگر از دوستان و آشنایان او نیز به ایراد خاطراتی در مورد وی پرداختند. در پایان نیز پریس تنظیفی فرزند ایرج تنظیفی ضمن تشکر از مدیریت خانه هنرمندان و همگی کسانی که در مراسم حاضر شدند، به ذکر نکاتی در مورد پدرش به عنوان یک هنرمند متعدد پرداخت.

■ برای شنیدن بخشی از زندگینامه استاد تنظیفی با
صدای خودش، کُد مقابل را اسکن کنید ■